εὐωδία του...

Πήγαμε ὕστερα στὴ βάρκα. Ἦταν σκεπασμένη ἀπὸ πάνω σὰν σκηνή, μ' ἕνα παλιὸ πανὶ γι' «ἀπάγγειο».

Στρῶσαν κάτι φτωχικὲς κοιβέρτες νὰ καθήσουμε. Φέραν πρῶτα «Κακαβιὰ» σμυρνηώτικη νὰ φᾶμε....

— Τὰ ἐλέη τῶν φτωχῶν ! εἶπεν ὁ γέροντας.

— Ποῦ μακάρι νὰ τὰ εἶχαν κ' οἱ πλούσιοι, ἀπάντησα ἐγὼ ἐνοῶντας τὴ νοστιμάδα τῆς σούπας.

Ὁ γέρος ἔκαμε τὸ σταυρό του.

Χριστέ μου ποὺ γεννήθηκες στὴ φάτνη τῶν ἀλόγων,
γιατὶ δὲν ἐγεννιόσουνα σὲ βάρκα τρατολόγων !

— Θὰ περνοῦσε καλύτερα, εἶπα ἐγώ.

— Μπᾶ, θὰ πάγωνε, εἶπεν ἕνας μεσόκοπος τρατολόγος ἀπὸ τὸ Ἀδραμύτη. Ποιὸς θὰ τὸν ζέσταινε ἐδῶ. ὁ ροφός, ἡ συναγρίδα, τὸ λυυράκι, ὁ κάβουρας ἢ ὁ κοκοβιός ! Οὔτε ζέστα ἔχει ἡ δουλειά μας, οὔτε ἀγκαλιὰ, οὔτε ψυχοπόνια !...

Φέραν ἔπειτα ψάρι στὴν κεραμίδα.

— Βρὲ Χριστούγεννα σήμερα !... Ὅλο θαλασσινὰ θὰ τρῶμε ; Χοιρίδι δὲν θὰ φᾶμε ; εἶπεν ὁ Παντελῆς.

— Ἔχουμε «γουρουνόψαρο», ἀπάντησε ὁ γερο-ψαρᾶς. Τὸ χτύπησε ὁ κύρ—Γιώργης προχτὲς στὴ Κασσάνδρα. Βλέπετε πῶς τίποτε δὲν μᾶς λείπει ἀπὸ τὰ στεριανό. Μόνο ποὺ τὸ δικό μας εἶνε τοῦ θαλασσινοῦ, τοῦ πικροῦ νεροῦ. Ἀπ' τὰ δικά μας δηλαδὴ τὰ κελάρια, τοὺς βυθοὺς τῆς θάλασσας...

Σιγὰ-σιγὰ ὅμως τὸ κρασὶ ἐφαίδρυνε τὶς καρδιές τους. Τότε θυμήθηκε ὁ καθένας τὸ σπίτι του, τὴν καλή του ποὺ πειὰ δὲν θὰ τὴν ξαναδῇ, «γιατὶ τράβηξαν ὅλους τοὺς Χριστιανοὺς οἱ Τοῦρκοι πρὸς τὰ μέσα». Τὶ κόπους καὶ τὶ πόνους ὡς ποὺ νὰ στεριώσουν τὴν ἀγάπη τους καὶ τὶ πίκρες καὶ τὶ φαρμάκι ὁ μαῦρος ὁ χαμός !

Θάλασσα π' ὅλα τὰ νερὰ καὶ τὰ ποτάμια [πίνεις,
πιέ μου καὶ μὲ τὰ δάκρυα, πλατύτερη [νὰ γίνῃς !
κι' ὅταν ἰδῇς νὰ κατεβῇ καμμιὰ φορὰ ἡ [κυρά μου,
εἰπέ της πὼς ἐπλάτυνες ἀπὸ τὰ δά- [κρυά μου !...

Γεννήθηκε σὲ θάλασσα δακρύων...

Τὸ παιδὶ μὲ τὸ μπουζοῦκι, ἕνα μικρὸ μπουζοῦκι, μπαγλαμᾶς, ἐπετάχτηκε κι' ἄρχισε ἕνα τραγοῦδι, τραγοῦδι λυγμός, τραγοῦδι πόνος :

Θὰ μάσω ξῦλ' ἀπ'τὰ βουνὰ καὶ φλόγ' [ἀπ' τὴ καρδιά μου
καὶ δάκρυα ἀπ' τά μάτια μου γιὰ νὰ λουστῆς κυρά μου.
Κάθε πρωῒ σὰν σηκωθῶ, τὴ θάλασσα κυττάζω,
βλέπω καράβια πούρχονται καὶ βαρυναστενάζω !

Ὅλοι σώπασαν καὶ πάψανε νὰ τρῶν... Ὁ μπουζουξῆς ἐξακολούθησε :

Μπαρμποῦνι μου τῆς θάλασσας, κι' ὁλόχρυσό μου ψάρι
ἐγὼ σὲ πρωταγάπησα κι' ὁ Τοῦρκος νὰ σὲ πάρῃ !...

Ὁ Παντελῆς κάτι γύρισε καὶ μοῦ εἶπε στ' αὐτί. Ἀπορρεφημένος ἀπὸ τὸν πόνο καὶ τὸ λυπητερὸ τραγοῦδι δὲν καλοκατάλαβα. Καὶ τὸ τραγοῦδι συνεχίζοταν :

Καράβια π' ἀρμενίζεται, καράβια αὐτοῦ ποὺ πᾶτε,
ἂν δῆτε τὴν ἀγάπη μου νὰ μοῦ τὴ χαιρετᾶτε !

Πάλι ὁ Παντελῆς μοῦ ξαναμίλησε στ' αὐτί, διίχνοντάς μου τὸ παιδὶ ποὺ τραγούδαγε :

— Ἦταν νοικοκυρόπουλο ἀπὸ τ' Ἀϊβαλί. Μὰ ὁ διωγμὸς κι' ὁ κατατρεγμὸς τὸν κάναν τρατολόγο. Ἦταν μαθημένος σὲ παπλώματα καὶ τώρα κοιμᾶται μέσ' στὰ φύκια !

Γύρισα κ' εἶδα τὸ νοικοκυρό τους. Κάτι σπασμένες στάμνες τὰ ὑδροδοχεῖα τους, κάτι λερωμένοι μπόγοι τὸ ἀρχοντικό τους, κάτι κουβέρτες ξεφτισμένες τοῦ νοσοκομείου τὸ κρεββατοστρῶσι τους.

— Πές μας καὶ σύ, κᾶνα τραγοῦδι, βρέ, εἶπαν ἔξαφνα οἱ τρατολόγοι σ' ἕνα ποὺ δὲν μίλαγε, ὡς ἐκείνη τὴ στιγμή. Κ' ἔπειτα γυρίζοντας σὲ μᾶς πρόσθεσαν : Αὐτὸς δὲν εἶνε πρόσφυγας. Αὐτὸς εἶνε Σκοπελίτης. Τὸν ἀγαπάει μιὰ Γοργόνα. Τὴν εἶδε μιὰ μέρα στὴν ἀκρογιαλιὰ ποὺ ἔπλενε. Γοῦ θάμπωσε τὰ μάτια. Ὦς νὰ βγῇ μὲ τὴν βάρκα, τὴν ἔχασε ἀπὸ τὰ μάτια του. Σίγουρα θὰ ἦτανε ἡ Νεράϊδα ἢ Γοργόνα ! Ἀπὸ τότε ἔφυγε ἀπ' τὸ καράβι ποὺ ταξείδευε μακρυά. Κ' ἔμεινε στὴν τράτα ποὺ ψαρεύει ὅλο κεῖ κάτω !... Ἄϊντε λοιπόν, τραγούδησε μήπως σ' ἀκούσῃ καὶ γλυκαθῇ καὶ ξαναβγῇ ἡ θαλασσοκρυμμένη !

Ὁ Σκοπελίτης ἔπιε μιὰ κούπα ξέχειλα, σκούπισε τὸ στόμα του μὲ τὴν ἀνάστροφη τοῦ χεριοῦ του κι' ἄρχισε σιγὰ καὶ πονεμένα :

Μέσ' στὸν ἀφρὸ τῆς θάλασσας ἡ ἀγάπη μου [κοιμᾶται,
περικαλῶ σας κύματα, μὴ μοῦ [τήνε ξυπνᾶτε.
Μὰ τὸ δάκρυ ποὺ κάνουμε, ἐγὼ γιὰ σένα χάνουμαι.
Νὰ ἦταν τὸ σεῆθος σου γιαλός, [καὶ ὁ λαιμός σου κῦμα
νὰ πέσω μέσα νὰ πνιγῶ, κι' ἂς [ἔχω γὼ τὸ κρῖμα !

Ἡ τράτα μας ἡ κουρελοῦ
σήμερα δῶ, κι' αὔριο ἀλλοῦ

Τὸ Χριστουγεννιάτικο γεῦμα, ἔπερνε πάλι τὴν θλιβερή του ὄψη. Τώρα φέρανε μπαρμπούνια τηγανισμένα καὶ βουτηγμένα στὴ θάλασσα. Κανεὶς δὲν ἤθελε ν' ἀπλώσῃ. Μιὰ βαθειὰ λύπη ἔκοψε τὴν ὄρεξη τῶν ψαράδων. Μαζὶ μὲ τὸν Χριστό, ἕνας πόθος, ἕνας πόνος, ἕνας καϋμὸς γεννήθηκε στὴν ψυχή τους. Κανένα ἀστέρι σιῆς ζωῆς τον τὸν ὁρίζοντα. κανένας ἄγγελος εἰδήσεων παρηγοριῶς. Γύρω ἡ θάλασσα λίκνιζε τὴν βάρκα, καὶ τὴ χτυποῦσε, σὰν νὰ τοὺς θύμιζε τὴν ἄχαρη δουλειά τους, σὰν νὰ τοὺς καλοῦσε στὸν ἀγῶνα τὸν καθημερινό, ποὺ εἶνε στεφανωμένος μὲ ἱδρῶτα !... Καὶ μέσα ἀπὸ τὰ πράσινα τὰ βάθη της, μορφὲς κι' ἐλπίδες καταποντισμένες, ὄνειρα πνιγμένα, ζωὲς συντριμμένες, μορφὲς ποὺ διαλυθήκανε, χαρὲς ποὺ δὲν θὰ ξαναβγοῦνε, ἀγάπες καὶ καϋμοὶ πνιγόντουσαν καὶ ὅλο βουλιάζανε καὶ βουλιάζανε καὶ χανόντουσαν !...

— Βρέ ! Χριστούγεννα ἔχουμε σήμερα ἢ ψυχοσάββατο ; εἶπεν ὁ Παντελῆς καί θέλησε νὰ δώσῃ εὔθυμο τροπὴ στὴν πονεμένη συντροφιά. Ἄρχισε κι' αὐτὸς νὰ τραγουδάῃ πειραχτικὰ τραγούδια τῆς πατρίδος του :

Κυράτσα Κατερίνα σ' ἀρραβωνιάσανε
μ' ἄνδρα ποὺ δὲ σοῦ δίνουν καὶ σὲ γελάσανε !

Μὰ σιγὰ-σιγὰ, κάτι φαντάσματα βγῆκαν καὶ σ' αὐτὸν, μπροστά του. Κάτι μορφὲς ποὺ τοῦ γλυκογελοῦσαν μέσα ἀπὸ τὴν σκοτεινιὰ τῆς σκεπασμένης τρατοπούλας, κάτι σκιὲς λευκὲς ποὺ τὸν καλοῦσαν καὶ τοῦ ἔνευαν, μὰ μόλις ἤθελε νὰ κινηθῇ χανόντουσαν ἀπὸ μπροστά του. Θυμήθηκε τὴ ροδαλὴ παρθένα ποὺ τραγουδοῦσε στὸ θαλασσινὸ χωριό του, μιὰ φορὰ καὶ ποὺ τὴν ἔχασε γιὰ πάντα.

Κρῦος ἀέρας θὰ γενῶ, νὰ μπῶ μέσ' στὰ σεντόνια
νὰ σοῦ χαϊδέψω τὸ κορμὶ ποῦν' ἄσπρο σὰν τὰ χιόνια !

Μὰ ὁ κρῦος ἀέρας ἔμπαινε μέσα στὸ σῶμα του, κρύωνε ἡ καρδιά του καὶ πάγωνε τὰ τραγούδια του. Τότε εἶδε καὶ αὐτὸς ἐμπρός του τὴν κατάστασί του. Μόνος κι' ἔρημος καὶ αὐτός, μ' ἀδέρφια του τοὺς παντέρημους τοὺς τρατολόγους, ἀγάπη του καὶ τάφο του τὴ θάλασσα...Καὶ ἕνας κόμπος τοὔπιτιξε τὴ συνέχεια τοῦ τραγουδιοῦ καὶ σώπασε. Καὶ μιὰ σιωπὴ βαθειὰ κι' ἀπέραντη σὰν θάλασσα, ἁπλώθηκε γύρω μας !...

Σιωπὴ θλιμμένων λογισμῶν, ποὺ κράτησε λίγες στιγμές, στιγμὲς ποὺ ἦσανε αἰῶνες !...

Ἄξαφνα ὁ γερο-ψαρᾶς φώναξε στενάζοντας :

— Ἄχ, Χριστέ μου, γιατὶ νὰ μὴ γεννηθῇς στὴ θάλασσα !...

— Γεννήθηκε κι' αὐτὸς στὴ θάλασσα, τοῦ ἀπήντησα, σὲ μιὰ θάλασσα δακρύων !

***

Τὴν τρίτη ἡμέρα μόλις κατώρθωσα νὸ δῶ τὸν Γενικὸ Διοικητὴ. (Τριήμερος ἀργία λόγῳ τῶν ἑορτῶν βλέπετε).

— Τὶ συμβαίνει κύριε Ὑπουργέ ; ρώτησα.

— Τί συμβαίνει ; Νὰ τὶ συμβαίνει ! Ὁ σοφολογιώτατος Μουφτῆς τῆς περιφερείας σου διαμαρτυρήθηκε ὅτι οἱ πρόσφυγες ἐνοχλοῦν τοὺς Τούρκους. .. Σὲ καθιστῶ προσωπικῶς ὑπεύθυνον,ἂν θιγῇ κ' ἕνα σπουργιτάκι ἀπὸ φράχτη τούρκικο !... Τ' ἀκοῖς ;...

***

— Τ' ἀκούω ἀκόμα ὡς σήμερα !.....

ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

ΤΑ ΔΙΚΑ ΜΑΣ

Ο ΤΣΟΥΜΠΕΣ ΚΑΙ Η ΦΕΣΑ ΤΟΥ ΠΕΤΡΑΚΗ

Σὲ μιὰ περιοδεία του, κατὰ τὸ 1840, στὰ Ἑλληνικὰ νησιά, ὁ Ὄθων ἐπεσκέφθη καὶ τὴν Ἄνδρο. Μεταξὺ τῶν ἄλλων προκρίτων τοῦ νησιοῦ ποὺ ἐδέχθη σὲ ἀκρόαση ὁ πρῶτος βασιλεὺς τῆς ἀπελευθερωθείσης Ἑλλάδος, ἦταν καὶ ὁ πρόεδρος τοῦ ἐπιχωριακοῦ συμβουλίου Ἀθανάσιος Πετράκης, ἀπὸ τὴ Μεσαρία τῆς Ἄνδρου. Ὅπως κεὶ ὅλοι οἱ πρόκριτοι καὶ προεστοὶ τῆς Ἄνδρου, ἔφερε καὶ ὁ Πετράκης τὴν ἰδιαίτερη ἐκείνη ἀρχοντικὴ περιβολή, δηλαδὴ τσουμπέ, φέσα μακρουλὴ καὶ τσακιστὴ ζωσμένη μὲ σαρίκι.

— Ἀπὸ ποῦ εἶσθε σεῖς, τὸν ἐρώτησε ὁ Ὄθων.

— Ἀπὸ τὴ Μεσαρία, Μεγαλειότατε, ἀπάντησε καμαρώνοντας κᾶπως γιὰ τὸν τόπο τῆς καταγωγῆς του ὁ Πετράκης.

Ὁ Ὄθων ὅμως, ὅπως εἶνε γνωστό, ἦταν βαρύκοος καὶ ἐνόμισε ὅτι τοῦ εἶπε : «Ἀπὸ τὴ Μασσαλία». .

— Τὶ λές ! Ἀπὸ τὴ Μασσαλία ! φώναξε κατάπληκτος ὁ βασιλιᾶς. Περίεργο πρᾶγμα ! Ἐγὼ δὲν εἶδα ποτέ μου στὴ Μασσαλία ἀνθρώπους μὲ τέτοια ροῦχα !...

Καὶ οἱ παριστάμενοι, παρὰ τὸν ὀφειλόμενο σεβασμό, δὲ μπόρεσαν ἀ συγκρατήσουν τὰ γέλια τους.